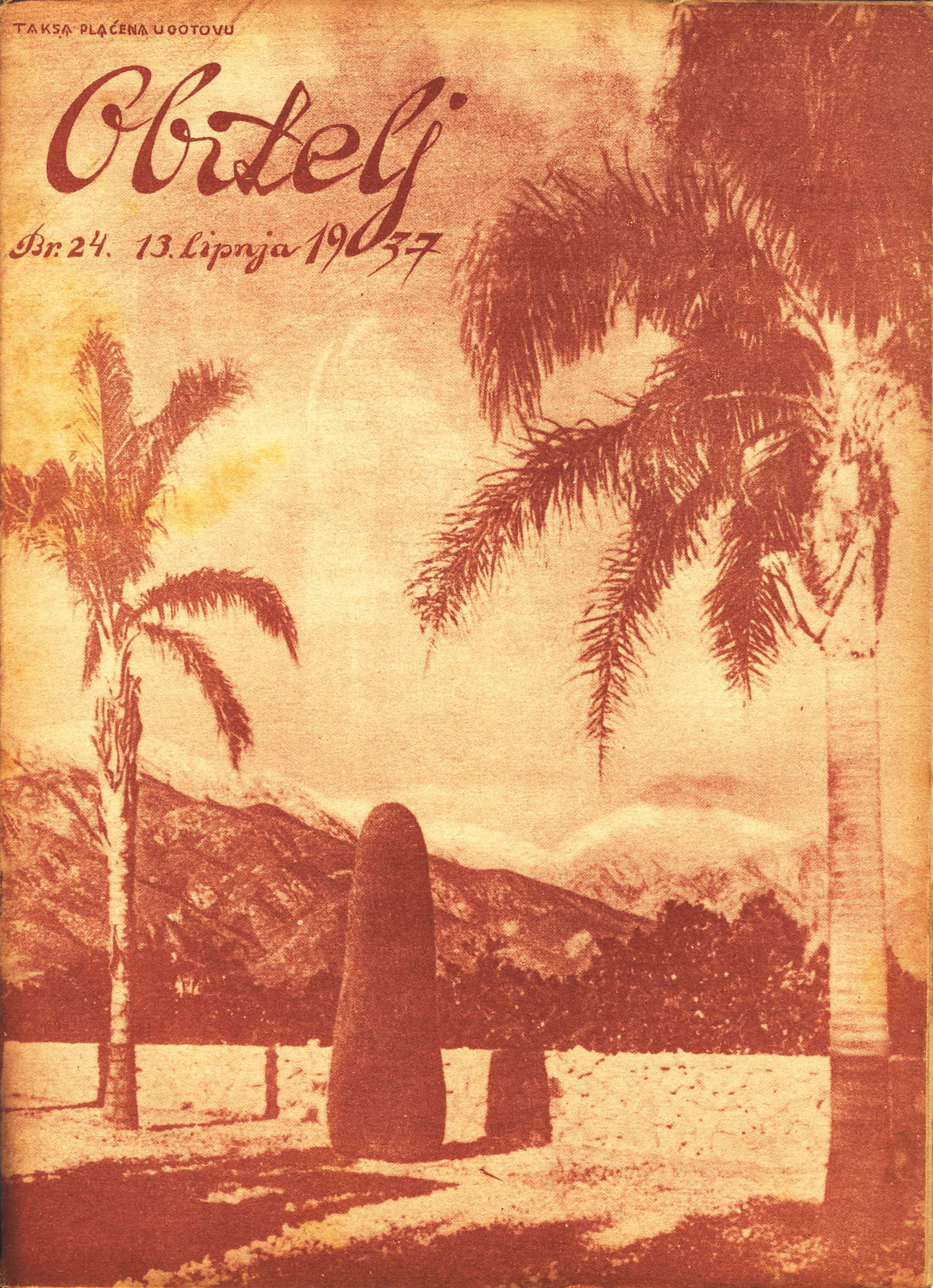
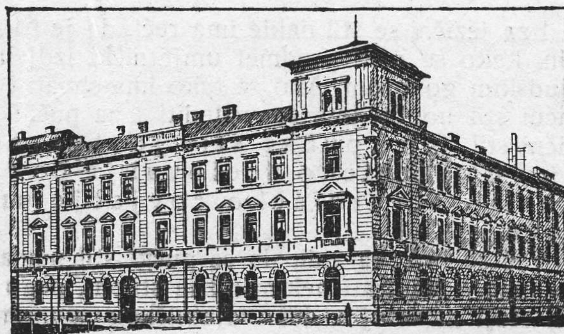
TAKSA PLAĆENA U GOTOVU

OBITELJ

ILUSTROVANI TJEDNIK
ZA HRVATSKU PORODICU
U ZAGREBU 13. LIPNJA 1937

IX. GODIŠTE BROJ 24.

JERONIMSKA PALAČA U ZAGREBU

K hrvatskom kulturnom tjednu

NAŠ PREDSJEDNIK GOVORI NA RADIJU

O ZNAČENJU I RADU HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG DRUŠTVA SV. JERONIMA

Hrvatsko Književno Društvo sv. Jeronima vrlo je dobro poznato svemu hrvatskom narodu — poznato je svoj našoj inteligenciji, ali još više hrvatskom puku, hrvatskom seljaštvu. To je i razumljivo, jer je i osnovano za hrvatski puk. Osnovano je prije sedamdeset godina sa svrhom, da izdaje hrvatsku pučku knjigu. Kad sam spomenuo »pučku knjigu«, odmah nadovezujem, da o pučkoj knjizi ili pučkoj književnosti ima u nas, osim našega jeronimskoga, još dvojako stanovište.

Jedni — po svoj prilici krivo razumijevajući misao o samoniklој narodnoj kulturi — podobni su reći, da pučke knjige ne treba, a drugi se drže prema njoj prijezirno. Ni jedni ni drugi nemaju pravo. Ako oni — svakako rijetki — koji su se kadri izjaviti, da pučke knjige ne treba, pod tim misle, da puku ne treba ništa ni čitati ni učiti, njihovo je mišljenje apsurdno. U tom slučaju ne bi trebalo ni škole. U tom bi se slučaju padalo u primitivizam gori, nego što je ikoji prirodni primitivizam. U tom bi se slučaju došlo u najoštriji sukob sa svom duševnom čovječjom prirodom, koja sama u sebi teži za znanjem i sve većim proširivanjem jednom stečenog znanja. Može se, kolikogod se hoće, isticati samoniklo narodno stvaranje, koje i Društvo sv. Jeronima cijeni uvelike, ali čitanje i učenje, kao jedan od glavnih uvjeta za napredak, ima svoju samostalnu vrijednost, koja se može osporavati samo s rizikom padanja u bezdan apsurdnosti.

Međutim dalje trošiti o tom riječi, značilo bi vodu lijevati u more. Isto tako na prvi pogled imaju krivo i oni, koji misle, da pučke knjige ne treba, jer da govoriti o nekoj posebnoj pučkoj knjizi ponizuje sam puk, i jer je svaka knjiga podesna za puk, i svaka se može pružiti puku. Kažem, na prvi pogled imaju krivo, jer tko će razuman tvrditi, da se knjige, što ih izdaje Jugoslavenska Akademija, mogu dati puku, da ih čita s razumijevanjem i korišću? Osim toga ima na hrvatskom književnom polju i mnogo drugih knjiga, koje su pisane tako, da bi ih puk slabo razumijevao te se malo ili ništa s njima koristio, bilo stoga što su pune stranih termina, bilo stoga, što se u njima pretpostavlja znanje, koje se može pretpostavljati samo kod čitatelja, koji su prošli visoke škole.

Govoriti dakle o pučkoj knjizi ne ponizuje puka, jer o pučkoj knjizi govoriti ne znači ništa drugo, nego govoriti o onoj knjizi, koju će čovjek iz puka dobro razumjeti i potom se moći s njome koristiti. Drugim riječima, ne znači ništa drugo, nego knjigu, koja je pisana pučkim načinom ili pučkim stilom.

Jedno dakle od najvažnijih pitanja kod pučke knjige jest pitanje pučkog stila. Kao što o pučkoj knjizi, tako se i o pučkom stilu kod nas dosada malo raspravljalo i pisalo. Možda zato, što se misli, da je to sasvim jednostavna stvar. No kad bi se nekoga, pa i čovjeka od knjige, zapitalo, što je pučki stil, našao bi se u nemiloj neprilici, što da odgovori, ili bi odgovorio sa idem per idem, ili nekim općenitim izrazima, koji bi u stvari rekli vrlo malo.

Društvo sv. Jeronima, kojemu je pučka knjiga životno pitanje, shvaća i pitanje pučkog stila jednim od svojih temeljnih pitanja, te ga uzimlje najozbiljnije. Stoga i ima o njemu jasne pojmove.

Ponajprije valja reći, da je temeljna karakteristika stila uopće: stvaralačko ili umjetničko djelovanje čovjeka. Nikad se naime ne govori niti se može govoriti o stilu nekog prirodnog proizvoda, na pr. o stilu drveta (hrasta), cvijeća (ruže), jezera, šume, gore i t. d. Naprotiv se govori samo o stilu graditeljskom (gotskom, romanskom), o stilu glazbenom (opernom, vokalnom, crkvenom), o stilu spisateljskom ili govornom (idealističkom, patetičkom i t. d.), dakle samo o stilu ljudskog umijeća.

Zato se ima i reći, da je stil način, kako se sa umijećem, t. j. kako se umjetnički uređuje ili uoblikuje neka tvar, neki predmeti: zvuk, kamen, drvo, boja, ili u našem slučaju: ljudska riječ; i ta posljednja tim više, što se riječ ili pojam »stila«, kao što i etimologija pokazuje, izvorno primjenjivao samo na jezik, u koliko mu je dan umjetnički oblik.

I za jezični se stil dakle ima reći, da je to način, kako se neki predmet umjetnički izdjelava ljudskim govorom. Ako se tako ima shvatiti jezični stil uopće, ima to vrijediti i za pučki jezični stil, t. j. i pučki stil je stvaralačko umjetničko djelovanje čovjeka ili stvaralačko čovječje umijeće.

Već se iz toga vidi, da se pučki stil nema ni najmanje smatrati nekim nižim stilom, nego da on stoji na istoj visini umjetničkog stvaranja, kao što svaki drugi stil, koji se ne zove pučkim.

Kao što dakle pučki stil treba da ima ono stvojstvo stvaralačko-umjetničkog djelovanja, tako on ima i sva druga stvojstva dobra stila.

Kao što naime svaki dobar stil uopće mora biti jedinstven (t. j. s jednim predmetom), skladan (t. j. da svi dijelovi budu u međusobnom razmjeru), unutarnji (da se oblik ravna prema sadržaju) i prema tome da bude estetičan, tako to mora biti i pučki stil, t. j. jedinstven, skladan, unutarnji, estetičan, te zoran i logičan.

Kao što se zatim svaki stil uopće može promatrati sa objektivne i subjektivne strane, pa je prema tome ili jasan ili ugođajan ili izražajan, tako sve te svojstvenosti ima i pučki stil.

Kao što se nadalje stil uopće može odrediti prema onim odnosima, što no postoje između ideala i zbilnosti, pa nastaju stilovi idealistični, realistični, naturalistični s jedne strane, a s druge strane patetički, satirički, humoristički, elegijski, tako to sve može biti i stil. Sve te karakterističnosti ima pučki stil zajedno sa stilom uopće. Međutim, nijedno od tih svojstava nije ono specifično, što se nalazi u pučkom stilu.

Specifično pučki stil nastaje onda, kada stvaralac iznosi sam pučki život po sadržaju i obliku njegovu. I to je tipični pučki stil, jer se radi o tipično-pučkom predmetu. Tko bi iznosio pučki život, ne samo tjelesni, nego još više duhovni, i ne bi ga dao u onom obliku, u kojem se on doista razvija, potpuno bi promašio, ne bi sačinio nikakvo stilsko, nikakvo umjetničko djelo, već djelo bez stila, bez ikakve estetske vrijednosti.

No kakogod je to važno, Društvo sv. Jeronima ne zaustavlja se kod tog tipičnog pučkog stila.

Kako je poznato, Društvo sv. Jeronima ne ograničuje se na to, da iznosi pučki život, kakav on uistinu jest, nego mu dodaje jedan svoj osobiti dodatak. Društvo sv. Jeronima unosi u pučki život nove vrednote, da ga njima oplodi i obogati. Te su vrednote iz različitih grana ljudskoga znanja i umijeća. Tu se, u principu, nema izostaviti ništa od svega onoga, čime se bavi ljudski duh i što ga može zanimati, te mu ujedno koristiti i usavršavati ga. Ništa ni iz zabavnoga ni iz poučnoga područja. Tu treba da se redaju i pjesme i pripovijesti i dramatski prikazi. Tu se nižu članci, rasprave i knjige, moralne i religiozne, gospodarske i znanstvene.

Kada dakle govorimo o pučkom stilu, onda o njemu govorimo u prvom redu s obzirom na ove nove vrednote, koje Društvo unosi u puk.

Pita se, u čemu stoji pučki stil u toj novoj relaciji?

Već je u početku rečeno, da je svako stilizovanje umjetničko stvaranje. Ta stvaralačka djelatnost počinje odmah, čim stvaralac svojom spoznajnom moći obuhvati neki predmet. Stvaralac može od shvaćene građe ili uzeta predmeta jedno oduzeti, drugo dodati: ovo preokrenuti, ono promijeniti. Jednom riječju, stvaralac, kad oblikuje ili stilizuje svoj predmet, ne oponaša ga, nego stvara novo, i to novo priključuje na predmet.

Ako to vrijedi za stil uopće, napose vrijedi za pučki stil.

Pisac uzevši neki predmet i hoteći da o njemu piše za puk, smjesta će ga u svom duhu oblikovati prema preduzetoj svrsi. Smjesta će stvarati, to jest oduzimati i dodavati, pretvarati i mijenjati, već prema potrebi, prema blizini ili daljini puka od tog predmeta. Obrađujući ga, on će ga obraditi tako, da ga uzmogne skladno smjestiti u pučku dušu. Skladno prema pučkom mišljenju i osjećanju, prema pučkim pojmovima i predodžbama, prema pučkom govoru, prema cijeloj pučkoj duševnosti. Taj će predmet biti organički uklopljen u duševni pučki organizam, da u njemu dalje živi potpunim životom i da kao nova životna hrana jača i usavršava cijelu pučku dušu.

U tom dakle prilagođenju, u toj akomodaciji i asimilaciji pučkom shvaćanju, ili još bolje, u tom skladnom smještenju (montiranju) predmeta u pučku dušu stoji pučki stil.

A jer se, prema napred rečenom, samo po sebi razumije, da i taj stil mora nositi na sebi sve bitne značajke općega stila (jedinstvenost, skladnost, unutarnjost, zornost, logičnost, jasnoću itd.), može se pučki stil odrediti kao: umjetnička pučka psihomontaža.

Provede li se ta psihološka montaža uspješno, to će se i taj pučki stil izvanpučkih predmeta veoma približiti onom tipičnom pučkom stilu, kojim se obrađuje sam puk, njegov vlastiti svijet i život.

Tako u općenitostima. A u pojedinostima treba reći ovo:

Svaki predmet, ma koji bio, a koji se hoće iznijeti pred puk, mora u prvom redu biti pisan dobrim i posve razumljivim jezikom. Sa sintaktične i sa leksikalne strane. Stoga svaki pučki pisac mora vrlo dobro poznavati materinski jezik.

Nije doduše nužno, da se piše samo kratkim, prostim rečenicama, nego se može pisati i u periodama; ali ipak ne predugima, i uvijek tako glatko izgrađenima, da im običan čitalac bez poteškoća, lako može uhvatiti smisao. Tko ne zna dobro graditi periode, neka ih izbjegava.

Slika desno:
ORANJE

Isto je tako važna leksikalna ili terminološka strana. Nikakovih tuđica u pučkom spisu! Vrlo su rijetke neke tuđe riječi, koje su stekle neko domaćinstvo i za koje se može razborito držati, da im čovjek iz puka potpuno razumije smisao. Vrlo rijetke. Sve ostale treba goniti napolje! No to ne vrijedi samo za riječi tuđice u užem smislu, nego i za riječi, koje su po vanjštini narodne, ali puku nerazumljive. To su riječi, koje ne živu u puku, kojima puk ne zna smisla ili pojma, koje su puku tako strane, kao i prave tuđice, makar nosile narodno ruho.

Kod različitih predmeta treba pučki pisac ponajprije sebi predočiti sve glavne pojmove, koji sačinjavaju taj predmet, i sve termine, koji njima odgovaraju, te ih razmotriti s obzirom na razumijevanje puka. Osjeti li i uvidi li pisac (za kojega se ima pretpostavljati, da u potrebnoj mjeri pozna pučko poimanje i pučku terminologiju), uvidi li dakle pisac, da puk ne pozna i ne razumije tih pojmova ili termina, ima biti prvo njegovo nastojanje, da ih puku učini razumljivima.

To će učiniti ili tako, da sam, analogno pučkim riječima, stvori n o v u r i j e č, koja će biti puku pojmovno poznata i koja će odgovarati predmetnom pojmu; ili, ako mu je to nemoguće, onda će dotični predmetni pojam učiniti razumljivim pomoću i l u s t r a t i v n o g o p i s a.

Stvarati nove riječi, ako i nije nemoguće, ali nije ni lako. Velim, da nije nemoguće, jer i u sadašnjem čovjeku postoji ona drevna moć, kojom je u prve početke stvarao jezik, — ali je ta moć u velike oslabljena postojanjem već gotovih riječi, kojima se današnji čovjek, putem analogije i metafore, najvećim dijelom služi i za nove pojmove. Zato nije lako, ali u koga ima stvaralačke snage, neka se njome nastoji poslužiti i na tom znamenitom polju stvaranja novih riječi.

U pretežno dakle više slučajeva ostaje samo ilustrativni opis. Ali taj mora doista biti ilustrativan t. j. da doista rasvjetljuje nerazumljiv termin. Zato u prvom redu ne smije taj opis i sam biti taman, jer bi to značilo đavla tjerati belzebubom, nesmije biti tautologičan, jer ne bi ništa rastumačio, niti smije biti predug, jer bi to bilo i na štetu općega stila. Nego mora biti kratak i jasan, uzet iz pučke topike i logike, iz pučkoga pojmoslovlja i rječoslovlja.

Osim toga treba nastojati, da i cijelo prikazivanje predmeta i izražavanje o njemu zadobije pučki kolorit, dakako u onoj mjeri, u kojoj to sam predmet podnosi.

To će se postići pučkom frazeologijom, poredbama, slikama, duhovitošću, iskustvom itd.

Tko uspije i ovako pučkim šarama obojadisati svoj rad, taj će se najviše približiti tipičnom pučkom stilu. To je ideal.

Ali to će moći postići samo onaj, koji uza svoj predmet (poučni, naučni), uza stručnu spremu, posve dobro pozna cjelokupan pučki život. Dakako, da to nisu česti slučajevi.

Međutim, za idealaom se ima težiti, ali se ne može zahtijevati, da se redovito postiže.

Ono što se u svakom slučaju zahtijeva i mora zahtijevati, jest manje od toga, ali ipak veliko i važno: jest, da se imadu ostvariti sve bitne oznake pučkog stila. Imadu se ostvariti generalne oznake stila, stila uopće, i specifične oznake pučkog stila, — sve onako, kako je naprijed izloženo.

Pisati dakle u pučkom stilu veoma je ozbiljan i osobit posao. Ne samo da se ima pomno izabrati predmet, o kojem će se puku pisati, nego se taj predmet ima i obraditi kao svako drugo književno djelo određeno za t. zv. više krugove, t. j. stilski, umjetnički, samo još sa svojim po-

sebnim karakterom, s pučkom psihomontažom, sa sviju strana razumljivo.

Tako evo Društvo sv. Jeronima shvaća pučki stil i pučku knjigu. Mislim, da na takvu pučku knjigu nitko ne može gledati s visoka. Naprotiv mora joj odavati onu cijenu i hvalu, koja ju ide.

Toliko, što se tiče oblika pučke knjige. A što se tiče sadržaja pučke knjige, taj je sadržaj dvojake vrsti: poučan ili zabavan. U prvu vrstu idu sve grane općega znanja (povijest, gospodarstvo, prirodne znanosti) te vjersko-moralna. U drugu vrst ide pripovijest, pjesma, drama.

Jednu i drugu vrst pučko-prosvjetnog sadržaja ima se, naravno, obrađivati prema onim načelima, koja su iznesena o pučkom stilu: stilski, umjetnički.

Društvo sv. Jeronima polaže vrlo veliku važnost na pučke knjige općega znanja, — ali s uvjerenjem, da se tu ne smije ništa frazirati, nego da svaki radnik na pučko-prosvjetnom polju mora biti svijestan, da je to vrlo ozbiljan i težak posao, jer se znanje stječe polagano i u odlomcima.

Da se Društvo sv. Jeronima što više približi svome idealu t. j. istinski prosviješćenom hrvatskom čovjeku pučaninu, upotrebljava metodu, po kojoj i pojedini prosvjetni odlomci dobivaju univerzalnu vrijednost, povezajući im konkretnu sadržinu prirodno i razborito dakako s njihovim Prvim Uzrokom.

Društvo sv. Jeronima naime, kolikogod cijeni opće znanje, toliko u drugu ruku drži, da znanje ima samo onda pravu vrijednost, ako se zida na vjersko-moralnom temelju. Čovjek sa znanjem bez toga temelja više je na štetu ljudskom društvu nego na korist. S takvim jeronimskim stanovištem slažu se najveći narodni pedagozi, prvi stručnjaci na polju pučko-prosvjetnog djelovanja, kao što na pr. dr Titius, koji u Volksbildungsarchivu (B. III., gl. 1—2, 1912), u raspravi: »Religion und Volksbildung«, između inoga kaže: »Prosvijećenost je u najvišem smislu: obrazovanje samoga sebe. No teško se može zamisliti, kako bi obrazovanje samoga sebe moglo biti plodonosno, a da ujedno ne dobije religiozan karakter. Do potpuna unutarnjeg ravnovjesja vodi čovjeka samo religiozan život. Samo ono, što biva s jakom voljom i radošću, s pouzdanjem u samoga sebe, samo to može biti snažno, samo to može donijeti uspjeh. A religiozan život po svojoj pravoj naravi upravo i stoji u izbavljenju samoga sebe za unutarnji mir i radost, za pobjednu sigurnost. Religija je borba za vrijednost života, ona je spasonosno iznalaženje jedne u istinu bezuvjetne vrijednosti. Baš zato su oba problema: problem obrazovanja samoga sebe, u jednu ruku, i problem religioznoga obrazovanja u drugu ruku, baš zato su ti problemi u svojem najdubljem temelju istovjetni.«

U daljnjem razlaganju — da još to samo napomenem — prof. Titius sjajno izvodi, da se bez religije ne može postići ni ćudoredna, ni estetska, ni znanstvena obrazovanost.

Drugi pak stručnjak za pučko-prosvjetna pitanja, dr Erdberg, u raspravi: »Die Grundbegriffe der Volksbildung« veli: »Religiozan život treba u puku buditi i gojiti, a ne ubijati ga time, da ga se uvodi u svijet, u kojemu mora da bludi kao tuđinac u zemlji, kojoj ne zna jezika. Čovjek, kad se moli, govori iz duboke potrebe, da bude u odnosu prema onomu, što je natprirodno. Ta se potreba mora jačati u obliku, koji već postoji, pa će se time za obrazovanost puka učiniti više, nego najsjajnijim predavanjima o monizmu ili o čemu drugom tome sličnom«. Evo s tih i drugih razloga Društvo sv. Jeronima s posebnom pažnjom obrađuje vjersko-moralnu knjigu i pouku.

Ali što se tiče pučko-jeronimske beletristike, strogo se pazi na to, da tendencija ne uguši estetsku stranu.

Ovim putem ide Društvo sv. Jeronima već punih sedamdeset godina, vršeći unutar svojih zidina i autokritiku, ako bi kada, časovito, u pomenutom pogledu stila nastalo kakvo oslabljenje i klonuće. Takvom se vlastitom autokritikom Društvo opet uspravi te kroči dalje u pravom jeronimskom duhu.

U takvom duhu pisanih knjiga Društvo je sv. Jeronima raširilo u hrvatski narod preko osam milijuna. Doista je to ogromno duševno blago, predano narodu, da ga upotrijebi za svoj svestrani boljitak. Predano tako, da ga je doista i mogao upotrijebiti, predano na pučki način, u pučkom stilu, t. j. tako, da se sva ta građa prirodno nadograđivala na duševno stanje puka, da se srasla s njegovom dušom, i dalje iz nutrine rasla u nove mladice i nove plodove. To je građa, najvećim dijelom zaprimljena na živi, ustrojstveni (organički) način, pa stoga i usvojena, tako da u duši puka dalje živi, zeleni se i cvate, dakako sve to u duševnim oblicima: proširivanja predočaba, stvaranja novih pojmova i rađanja novih osjećaja. Stoga ta građa nije usahnula, nego se sa svojim živim korijenom dalje razvijala i dizala u visinu, u sve viši stepen narodne prosvjete.

Zato za sav kulturni napredak našega seljačkog naroda i za sve kulturne pojave, u koliko se smatraju kao nove, od svih slobodnih ustanova (osim crkve dakle i škole), ide najveća zasluga Društvo sv. Jeronima. Ako se i nisu u puku sačuvale sve one knjige, jer ih je istrošio zub vremena, ali je, po zakonima dušoslovlja, velik dio njihove sadržine različitim vezama povezan u duši narodnoj, te usmeno predavan od pokoljenja do pokoljenja, sve do dana današnjega.

Meni je kao predsjedniku Hrvatskoga književnog Društva sv. Jeronima milo, da sam mogao ovo iznijeti pred štovanu slušaću publiku.

(Govorio Msgr. dr F. Rožić na zagrebačkom radiju 7. VI. o. g.)

Slika na omotu:

Južnjački krajolik

Putopis

OD ZAGREBA DO RIMA

NA TURNEJI S ĆIRILO-METODOVIM KOROM

Napisao Marcel Matulina

Hvala Bogu, da smo ipak ušli u naš vagon. Čini se, da je to već postalo pravilo kod nas, da se do zadnjeg časa ne može znati, da li se putuje ili je put odgođen. Uvijek još nešto nije u redu, treba izmijeniti ovo ili ono, sve tako do tri sata pred odlazak.

Onda se po staroj navadi zaboravi na sve. Morate biti dobre volje, da ne bi netko vidio, kako imate veliku odgovornost, što idete u veliki svijet zastupati hrvatske narodne popjevke i staroslavenske pjesme. Pa se i preko volje smijete i pozdravljate veselo. Jedinu iznimku prave naši sentimentalni drugovi, mladići i mladoženje, a još više naše gospođice, koje vam sve tamo do granice ne mogu zaboraviti one lijepe poglede i pozdrave na odlasku. Sva je sreća, da mi nemamo električne željeznice i da naš ugljen guši do udavljenja, jer bi u drugom slučaju svi oni, koji su ostavili komadić srca na zagrebačkom peronu, ostali cijelu noć na prozoru i mahali u noć. Još da nisu pjevački narod, moglo bi im se i oprostiti, ali postoji pravilo kod svih ovakvih putovanja, da se jedino grlo čuva do nježnosti. Možete izgubiti i glavu, drage moje gospođe i gospodo, ali čuvajte grla kao spasenje.

Ulazimo u Italiju. Pogranična stanica. Ja sam već spremio pasoše i čekam karabinjera, da mu ih predam. Ali on ne ulazi. Dolaze i carinici, pogledaju se. A naši također. Boje se, da im ne oduzmu ono nekoliko kutija naših cigareta. Na kraju meni je to sve bilo dosta. Silazim i pitam, hoće li primiti putnice ili ne. A oni mene prvo pitaju za liječničke svjedodžbe. U Italiju ne smiju bolesni bez svjedodžbe, pa ni oni, koji imaju gripu i anginu. Pokazali su mi prozore. I imali su pravo, da misle, da smo bolnički vagon. Naših je pedeset pjevača zavrtilo oko vrata po dva ručnika, i ja sam imao muke, da im dokažem, da su to pjevači, koji se boje promjene klime i čuvaju se od prehlade. Ostalo je išlo lako. Jednako kao po cijeloj Italiji. Samo neki put, kad bi teško razumjeli, što je to katedralni kor grkokatoličke crkve, ja bih jednostavno rekao, da smo nogometna reprezentacija, i opet je sve bilo u redu. U tom su slučaju naravno naše ženske bile hazenašice.

Idemo od Trsta prema Veneciji, pa onda zakrećemo prema jugu. Vidim na svojim drugovima, kolika je i pored sve čari muka putovati prvi put jednim krajem. Oni tako umorni zaspu na klupi, pa kadgod se vlak zaustavi, oni se pospani dižu, otvaraju prozore ili još i silaze na stanicu. A svaki put ta stanica nije Padova, Bologna i Firenze. Neki put je to i kao naš Remetinec ili Oštarije. Pa zamislite pospanog putnika, koga bi ste probudili usred Like, da pogleda, kako se krca ugljen u tender.

Ja nažalost uza svu volju ne mogu spavati. Od Venecije se bavim jednom mišlju. Htio bih nagovoriti vodstvo puta, da pjevamo i u Firenci. Čast Rimu i milanskoj Scali, ali ja mislim, da bi se u Firenci najprije trebala čuti naša pjesma. Oprostite, moj prijedlog sigurno nije stručan, on je plod jedne fantazije, on se rodio u času, kad sam gledao živo cvijeće po toskanskim ravninama i vidio zelene masline na polju. Vi mislite, da sam ja sentimentalan, a ja držim, da je naša slavenska pjesma najviše slična cvijeću i maslinama i tihom talasanju njihovih listova i mučnom savijanju maslinovih grana pod udarima vihora. Ona se rodila i uzgojila u prirodi kao klasje žitarica. Neprilično joj je u gradu, kao što nisu naravni ni naši narodni plesovi, kad se sa poljane u hladu hrastova u nedjelju po večernji prenesu u grad na pozornicu. Naše su pjesme naravnije, što su bliže prirodi. Htio bih jedamput čuti Grgoševićevu »Koledarsku« negdje među snopovima, oko natovarenih kola, pa da isporedim trzaje brazda s pljeskanjem punoga kazališta. Ili »Težačku« i »Došli su orači«. Nekakva razlika kao kod Nazorovih »Galeota« sa Kvarnera ili Venecijanskih laguna i onih negdje sa kontinenta. I naše su crkvene pjesme na to osjetljive. Ne osjećate li njihovu slobodu i pitomost u našim starim polutamnim crkvama sa voštanim svijećama i neki strah, kad trebaju moliti Boga pred električnim lampama i pod zlatnim svodom. One su kao naše duše: bojažljive, čiste i dobre. Kao oko našeg pastira i žeteoca i dobrog sluge Gospodnjeg.

Dok sam ja na sve to mislio, naši su se pozdravljali su našim preč. Mons. Mađercem i drugima, koji su nas dočekali u Rimu.

(Nastavit će se.)

DVIJE PRIČE O NASRADINU

I.

Nečiji vo uleti u Nasradinovu njivu i popase i pogazi dobar komad usjeva. Hodža uzme toljagu i potrči za volom, ali vo uteče . . .

Za nedjelju dana susretne Nasradin toga vola, kojega je njegov vlasnik bio upregao pod kola. Hodža pograbi batinu, pa udri vola po glavi, što je bolje mogao! . . . Gospodar upita:

»Čovječe, šta ti je učinio moj vo?«

Nasradin ga krivo pogleda i reče:

»Ti muči! On već zna, šta je skrivio!«

II.

Jednu noć posvade se neki ljudi pred Nasradinovom kućom. Hodža čuvši galamu ustane, ogrne se jorganom i izađe na sokak. Čim hodža dođe među one, koji su galamili i prepirali se, otme mu jedan od njih pokrivač, i svi zajedno pobjegnu. Hodža se okrene i vrati se u kuću. Žena ga zapita, zašto su se oni ljudi svadili.

»Čini mi se, za moj jorgan,« odgovori hodža. »Čim je njega nestalo, prestala je kavga.«

REALIZAM I GENRE-SLIKARSTVO

Napisao Luka Perinić

Devetnaesti vijek značio je za slikarsku umjetnost neprestano traženje i razvoj. Umjetnici su prestali da se zanose za antikom i da se oduševljavaju za romantiku; nastojali su da se otresu opterećenja tradicije i akademizma, da zaborave galerije i platna, iz kojih su učili umjetnost i po kojima su udešavali svoje stvaranje. Osjećali su, da ih je sve to skupa odvelo daleko od zbilje i svakidašnjice. Grčka, rimska i sredovječna umjetnost, povijesno slikarstvo, rad u akademijama — sve je to predstavljalo neki studij, studij »mrtve prošlosti«, a oni su htjeli da se otresu praha prošlosti i veriga, kojima ih sputavaju ustaljene slikarske forme, te da polete prema budućnosti, koja ih zove i čeka na njihovu riječ... Zato je sasvim naravan bio njihov bijeg iz gradova, galerija i akademija u iskrenu i nepatvorenu prirodu Božju, da iz nje uče, da se na njoj nadahnjuju i da prema njoj udešavaju svoje umjetničko stvaranje.

Oduševljenje za prirodu i nastojanje oko zbiljskih životnih problema došlo je kao nužna reakcija na one struje, koje su se kretale u oblacima ili u nedohvatnim daljinama prošlosti, ali i kao plod čitavog jednog shvaćanja, koje je novi duh sobom nosio. Znanstvena otkrića i egzaktnost, tehnički uspjesi, pozitivistička strujanja, racionalizam i socijalizam — na različitim su poljima donosili novo naziranje i novi stav, pa je i umjetnik bio obuzet duhom vremena i morao da postane realist.

U mnogo slučajeva realizam se slikarskih umjetnika ispoljivao u satiri i karikaturi kao kod tipičnog francuskog realiste Honoréa Daumiera (rodio se g. 1808., a umro g. 1879.). No drugi su svijesno i programatski istupili poput Fontainebleau-ovaca, naročito otac slikarskog realizma Gustave Courbet (rodio se g. 1819., a umro g. 1877.), koji odlučno traži u slikarstvu istinu i hoće da stvori »demokratsku umjetnost« živeći kao proleter i prikazujući na svojim slikama ponajčešće momente iz radničkog života.

Isti duh zahvaća i majstore ostalih naroda. Novi život traži i novi umjetnički izražaj. Umjetnici ga traže, neumorno i različitim putovima. Svjetlost, atmosfera, boja, odsjevi, osvjetljenje i sjena — postavljaju se kao novi problemi, za koje se traži i novo rješenje. Teži se za prirodnošću, za istinom, za približavanjem umjetnosti modernom životu. I u tome učestvuju svi narodi te daju svoj kamičak u izgradnji novog slikarstva. — U Njemačkoj je u tom pravcu pokročio naprijed Franz Krüger (rodio se g. 1797., a umro g. 1857.), koji je preteča glasovitog slikara Menzela, a koji objektivno zahvaća razne sadržaje i precizno ih obrađuje. Adolf Menzel (rodio se g. 1815., a umro g. 1905.) najveći je njemački realistički umjetnik, koji je slikao i povijesne prizore, ali na način, kako to nisu znali ni mogli stariji njemački povijesni slikari prije njega. Znameniti su njegovi drvorezi, koji će biti putokaz modernoj njemačkoj ilustrativnoj umjetnosti i grafici. On je uopće pionir moderne umjetnosti, a nitko mu od suvremenika nije ravan u kolorističkoj obradbi slike, tako da ga možemo ubrojiti u impresioniste i pleinairiste, koji službeno započinju u Francuskoj s godinom 1871. Iza Menzela najznačajniji njemački realista bio je Wilhelm Leibl (rodio se g. 1846., a umro g, 1900.), koji je u svojim slikama iznio život bavarskih seljaka, među kojima je dobar dio svog vijeka proboravio. No on više gleda na kolorističke vrednote, nego na sam sadržaj, i u tome se dovinuo do zamjerne visine. Među mlađe njemačke realiste ide i Franz von Lenbach (rodio se g. 1836., a umro g. 1904.), koji se naročito istakao sa portretima znamenitih njemačkih ličnosti pod konac prošlog stoljeća. Osobito je vrstan u psihološkoj obradi portreta.

S realizmom ima nekih dodirnih momenata i genre-slikarstvo. Takva vrst slikarstva računa s realnim efektom kod publike, pa bira sadržaje, koji će toj publici goditi, i obrađuje ih na način, koji je publici najprijatniji. Prilagođuje se dakle ukusu ambijenta, u kojemu nastaje, i cilj mu je prvenstveno, da zabavi i da zabavno pripovijeda. Zato su ponajviše sadržaji genre-slika novelistički i teže preme humoru, koji masa uvijek rado prihvaća; a obrađeni su šablonski, na već uobičajen i ustaljen način: ponavljaju se neprestano iste teme. I genre-slikarstvo hoće da proučava život, ali ne zbog slikarske istine, nego zbog praktičnih efekata.

Otac genre-slikarstva bio je Škot David Wilkie (rodio se g. 1785., a umro g. 1851.), koji je koloristički osobito uspješno ispripovijedao razne prizore iz života građana, djece i seljaka. Englez Edwin Landseer (rodio se g. 1802., a umro g. 1873.) istakao se genre-slikama iz životinjskog svijeta, na kojima su se osobito svidjele alegorije u vezi s prilikama među ondašnjim staležima. — U Njemačkoj je poznat kao genre-slikar Herman Kauffmann (rodio se g. 1808., a umro g. 1889.), ali se nad svima izdiže Karlo Spitzweg (rodio se g. 1808., a umro g. 1885.), koji se bacio na kolorizam, a koji je osobito uspješno na svojim slikama izvodio tonske efekte.

Malo pomalo svladana je školska pedanterija i akademska tiranija, svladani su zanosi za antiku i romantičku prošlost, a umjetnost je našla novu parolu u skladu s napretkom pozitivnih nauka, koja će biti formulirana u — impresionizmu.

KULTURNI TJEDAN U ZAGREBU

Po kulturnim zemljama se već davno priređuje tako zvani dani ili tjedni knjige, da se u te dane pozornost javnosti svrati na knjigu i književnost. To je potrebno osobito zato, što se danas knjige manje kupuju nego nekada, jer ljudi danas nažalost više daju za svoje tjelesne užitke (za šport, za dobru hranu, za piće, za zabave itd.) nego li za duševne.

Takav dan hrvatske knjige priredila je prošle godine u Zagrebu i drugdje i Matica Hrvatska. Imala je s tim priličan uspjeh, jer je publika kupila dosta Matičinih knjiga u te dane. Ove godine je ta Matičina akcija proširena u opći Tjedan hrvatske knjige, a osim toga je priređen i čitav niz hrvatskih kulturnih priredaba — kazališnih, glazbenih, predavačkih, u radiju, izložba pučkih rukotvorina itd. — te se iz svega toga razvio Tjedan hrvatske kulture. Divna zamisao, koja je evo doživjela i svoje ostvarenje.

Taj je Tjedan hrvatske kulture započeo otvorenjem paviljona Matice Hrvatske na Jelačićevu trgu: u tom se paviljonu, koji je krasno načinjen u obliku knjige, prodaju knjige Matice Hrvatske i Hrvatskoga Književnog Društva sv. Jeronima. U subotu 5. lipnja u 11 sati prije podne održao je predsjednik Matice Hrvatske prof. Filip Lukas krasan govor uzvanicima o hrvatskoj knjizi i kulturi i proglasio Hrvatski kulturni tjedan otvorenim. Na Zrinjevcu je desetak ostalih zagrebačkih izdavača načinilo svoje skupne paviljone, u kojima se raspačavaju hrvatske knjige. Isto tako su u svim knjižarama u izlozima izložene samo hrvatske knjige.

Istog dana 5. lipnja uveče otvoren je drugi festival hrvatskih pjevačkih društava, na kojem je toga i drugoga dana nastupilo pedesetak pjevačkih društava iz sviju hrvatskih krajeva. Priredbe tog festivala bile su veličanstveno slavlje hrvatske pjesme te su bile veoma posjećene u dupkom punoj dvorani Zagrebačkog Zbora.

U ponedjeljak uveče održao je na radiju predavanje Dr Ferdo Rožić, pedsjednik Hrvatskoga Književnog Društva sv. Jeronima, pa cijelo to zanimljivo predavanje donosimo. U Tjednu hrvatske kulture priređuju se i razne kazališne i koncertne priredbe. Međutim treba sa žalošću reći, da su te priredbe vrlo slabo posjećene. Lisinskijeva opera »Porin« izvedena je pred gotovo praznim kazalištem. Zagrebačka Filharmonija izvela je svoj simfonijski koncerat pred 200 slušalaca u ogromnoj dvorani Zagebačkog Zbora, u koju stane 2300 osoba. Tako je to i s drugim priredbama. Užasno slab odziv. Prava sramota. Zar mi Hrvati tako malo marimo za svoju narodnu kulturu? Krivnja je dođuše i na nehaju publike, ali i na slaboj organizaciji i propagandi. To će drugi put trebati bolje i solidnije provesti, pa će, uvjereni smo, biti i većeg uspjeha.

Radio

Zagrebački radio. Nedjelja 13. VI. u 9 s. prenos sa smotre seljačke kulture, u 18 s. dječji sat. — Ponedjeljak 14. VI. u 20 s. prenos orguljaškoga koncerta Mladena Stahuljaka i orkestra Muzičke Akademije iz katedrale. — Utorak 15. VI. u 20 s. prenos opere. — Srijeda 16. VI. u 17.15 s. glasovirske skladbe za djecu, u 18.45 s. o Rikardu Katalinići Jeretovu (A. Gerašić). — Petak 18. VI. u 19 s. govori dr Zdenka Smrekar, u 20 s. violinski koncerat Stj. Šuleka. — Subota 19. VI. u 20.30 s. skladbe Željka Klinčića.

Slika lijevo :
ROCKEFELER, NAJVEĆI BOGATAŠ SVIJETA, KOJI JE NEDAVNO UMRO STAR 98 GOD.

Slika desno :
ROCKEFELER SA SVOJA DVA PRAUNUČIĆA

Događaji

26. U Nizozemskoj u izborima katolička stranka dobila 31 mandat (dosad imala 28), socijalisti 23 (dosad 22), proturevolucionarna stranka 17 (dosad 14), a na gubitku su liberali, komunisti i protestantska stranka.
27. Umro slavni češki političar Kramář, prvi predsjednik vlade čehoslovačke države.
28. Predsjednik engleske vlade Baldwin odstupio, imenovan novi predsjednik vlade Neville Chamberlain.
29. Njemački ministar Goebels oštro napao katoličku Crkvu. — Litvinov se u Ženevi prijeti svjetskim ratom.
30. Komunisti bombardirali njemački ratni brod i ubili više časnika.
31. Njemački ratni brod bombardira španjolski grad Almeriju, a Hitler sazvao ratno vijeće.

1. lipnja: Cijela Evropa uzbuđena radi sukoba između Njemačke i crvene Španije bojeći se rata.
2. Njemački ministar vojni maršal Blomberg u Rimu.
3. Mussolini posreduje u sporu između Vatikana i Njemačke.
4. Poginuo španjolski general Mola, koji je uz generala Franka bio glavni vođa nacionalistâ U magli udario u brdo aeroplan, kojim se on vozio, pa su našli njega i njegovu pratnju mrtve.
5. Govori se, da bi Oto Habsburški, koji je sad u Španiji, imao postati budući španjolski kralj.

ŠTAGALJ I ŠTALA STARA ŠEZDESET GODINA U ŠĆAPOVCU KOD IVANIĆ-KLOŠTRA

Slika desno:
ČARDAK U GRABERJU
Sve slike foto Stjepan Dokušec

NAŠE SEOSKE KUĆE

Napisao Stjepan Dokušec

I letimičan pogled kraja, iz kojeg donosimo niz najtipičnijih kuća, uvjerit će nas, da ti krajevi obiluju šumama. Građa, s kojom se susrećemo kod gradnje kuća, jest ponajvećma drvo, po kojemu i imadu u nekim mjestima takove »iže« (kuće) ime »drvenjare«. Inače to ime služi nerijetko kao sinonim za staru kuću, kojoj prijeti pogibao, da će se srušiti, pa je i pogrdno.

Te su seljačke kuće građene — kako rekoh — od drvene građe, i to od otesanih brvana. Stariji je način gradnje bio od brvana grubo izrađenih tako, da su katkada kao pojedina brvna služili čitavi hrastovi spajani na uglovima tek zasjekom. To su t. zv. neotesani uglovi — »hrvatski ugliči« za razliku od novijih otesanih, koji su utjecaj sa sjevera, a zovu se obično »nemški« (njemački). Osim spomenutog načina gradnje od drva nalazimo u nekim bregovitim predjelima i kuće građene od kamena. Treba napokon spomenuti još jedan način gradnje. To su kuće na kat, zvane obično »črdaki« ili »čardaki« (čardaci). Čardake nalazimo više u Posavini, a osobito u bogatijih obitelji. Oni su tu i tamo jedini ostatak nekoć moćnih zadruga.

Ako potonje promatramo gradnju tih starih kuća, vidjet ćemo, da one zapravo i nisu imale čvrsto građenih temelja. Oveći panjevi postavljeni na uglovima kuća služili su tek, da kuća ne propadne odviše u zemlju. Danas preteže gradnja temelja od cigle, rjeđe od betona. U gorovitijim predjelima upotrebljava se kamen.

Brvnare nisu redovno obijeljene izvana, osim nekih krajeva, gdje prevlađuje poseban način gradnje, i to pomoću »poberuha« ili »vušaka«. Kamene kuće su naprotiv redovno obijeljene.

Kako imade razlika između starijeg i novijeg načina gradnje same kuće, razlikuje se i gradnja krova. Tako je u starije doba prevladavao poluskočen i skošen tip nabadanih krovova, pokriven redovno slamom, a danas se pokriva crijepom.

Iznutra su te seoske kuće razdijeljene na nekoliko prostorija, od kojih treba ponajprije spomenuti t. zv. »ižu«. To je oveća soba, u kojoj se provodi uglavnom sav obiteljski život. Ta »iža« imade nerijetko ulogu i kuhinje, inače je ona stan starih — oca i majke. Druga poveća prostorija — »klijet« služi za stanovanje mladima — oženjenom sinu i snahi, koji su ostali sa ocem u zajedničkom kućanstvu. Te su prostorije iznutra omazane i obijeljene vapnom. Od manjih prostorija možemo navesti ulazni prostor u kuću — »prag«, komoricu za spremanje, te gdjegdje kuhinju. Ako još spomenemo tavan, koji nerijetko imade ulogu smočnice, hambara i sl., te podrume ispod kamenih kuća vinorodnih krajeva Prigorja, bio bi prikazan i unutrašnji raspored pojedinih prostorija kuće.

Osim kuće vidimo u dvorištu nanizane gospodarske zgrade: staju, štagalj, spremišta za sijeno, prostoriju za svinje, u bogatijih hambar, pa kukuružnjak, a gdjegdje i ljetnu kuhinju.

Tim kratkim prikazom bio bi u kratkim crtama iscrpen prikaz kuće i doma našeg seljaka iz kraja, odakle donosimo nekoliko fotografija.

Slika lijevo:
SELJAČKA KUĆA ISPOD SOKIĆA
Foto Josip Mlač

POGLED NA KUĆU S NOVIJIM KROVOM, DVORIŠTE I STAJU U KLOŠTRU IVANIĆU

Slika lijevo:
STARA KUĆA U BOSILJEVU KOD ČAZME
Sve slike iz Hrvatskog Etnografskog Muzeja u Zagrebu

Novela

TATIMA, CRNA DADILJA

Napisala Grazia Deledda

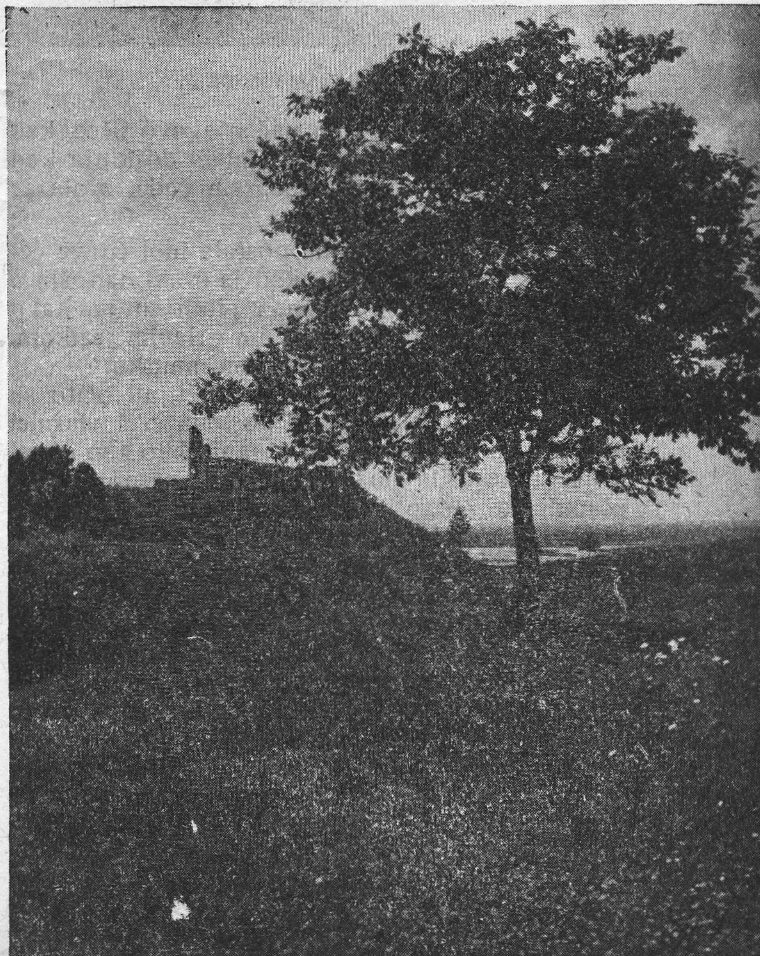
Godinu dana vladao je nesmetani mir u gradskoj četvrti, u koju smo se bili uselili. Između naše kuće i susjednih kuća stajala je mala vila na dva kata, opkoljena vrtom i sasvim pusta. Vlasnici su je dali urediti od tavana do pivnice s nakanom, da će je prodati. Jedini gospodari bili su joj sada mački iz okolice, koji su se poslije svojih ljubavnih proljetnih sastanaka naganjali veselo po gredicama ili su u vrtnoj londži priređivali svoje divlje igre. Pošto su bili istjerani iz drugih vrtova, našli su svi ovdje sklonište i njihov bakhantski nokturno bio je jedini smetajući ton naših pokojnih snova. Čaša vode, koju je na njih bacila naša neustrašiva kuharica natjerala ih je u bijeg. Njeno junačko djelo bilo je sa zahvalnošću primljeno od druge družinčadi, koja nije imala dosta odvažnosti da se pokaže na prozoru samo u spavaćoj košulji.

No obdan bila je naša okolica, obuzeta tišinom gotovo ladanjskom. Vila je bila sasvim mirna, podivljali vrt prazan, žaluzije spuštene.

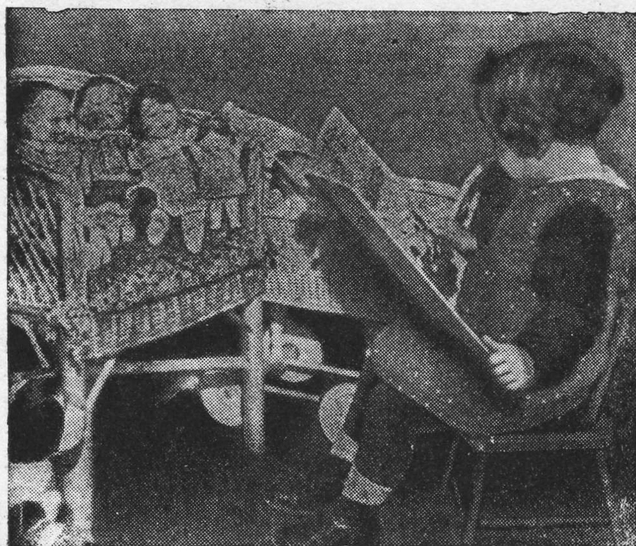
Ali na kraju ožujka pročuje se, da je vila prodana: čar je bio razbijen. Došao je također nekakav vrtljar, koji je s važnim licem obilazio male gredice, omeđivao ih bocama i opekama i sadio banalne sirotice. Na pozubatane stazice bacao je lopatom obični žućkasti šljunak, tako da kad je počela padati kiša, djelovala je poetička baščica domom blatne žalosti. Novi vlasnici nijesu se još vidjeli; bili su na putovanju, kako reče naša uvijek dobro obaviještena kuharica: dolaze sada iz Amerike ili iz Indije (njoj je Amerika i Indija bila jedno isto) s vrlo mnogo novaca.

Prije njihova dolaska počeli su već naši najbliži susjedi, ili bolje rekavši njihove poštovane kućne pomoćnice, nagađati, kakav li je njihov imutak, a zanimali su se i za njihov privatni život. Prepirali su se o narodnosti osoba, koje su imale doći, a neki dapače i sumnjali u njihovo bogatstvu (da su zbilja imućni, bili bi si dali ipak načiniti garažu i urediti druge stube za služinčad), a govorilo se i o njihovoj vjeri, o njihovu materinskom jeziku i o boji njihove puti. Svi se nemalo iznenadiše, kad je jednog dana došla pred vilu predhistorijska škrinja, iz koje izađe samo s jednim kovčežićem, koji je bio presvučen smeđim platnom, čovjek sredoviječan, boléšljiva izgleda, odjeven u kabanicu vrlo iznošenu i zaprašenih cipela. Da kažemo iskreno, po njegovu tupom nosu i namrštenom licu s crnim očima dalo bi se suditi, da je šofer. Jedan studentić, koji ga je bio čuo govoriti s kočijašem, tvrdio je, da je njegov naglasak bez sumnje brazilijanski. Naglasak, dodala je naša sveznajuća sobarica, koji je vrlo nalik na napolitanski.

Slika desno:
POGLED NA RUŠEVINE SUSEDGRADA
Foto Josip Mlač

Nekoliko dana bila je radoznalost puna obmana uprta na vilu Brazilijančevu: tako su naime općenito prozvali novoga vlasnika. Ali nije bio donio sa sobom ni majmunčeta ni papige. A mački se nisu prestali naganjati po njegovu vrtu. No sad su bili mnogo tiši i pristojniji. No ta tišina bila je kao tišina prije oluje. Vratili su se drzoviti obrtnici, u vrtu je bila napravljena nova vratašca, a vrt sam bio je razdijeljen na dva jednaka dijela bodljikavom žicom. Bilo je jasno, da je tobožnji milijunar iznajmio gornji sprat svoje kuće i da je novomu stanaru dao načiniti poseban ulaz kroz vrt. Dolazak stanarov bio je sasvim različan od dolaska vlasnikova. Teretno auto, crveno bojadisano, nalikovalo je vražjim kolima, u koja je bio bez reda nabacano pokućstvo, a u sredini kao boginja ljudožderskih naroda stajala je crna djevojka, prava crnica i držala je u naručju dijete od neka tri mjeseca

SEKA ČITA BEBAMA PRIČE . . .

— i naklanjala je glavu nad njegovo lišce, kao da će ga zbilja pojesti. To je bila dojkinja kod novih stanara i za vrhunac svih čuda, zvala se Tatima.

Naskoro je ova Tatima postala idol čitave četvrti; svi su je ustavljali, kad je svaki dan išla u šetnju s dječjim kolicima, i pitali su je, kako joj ide. Odgovarala je čudnim grlenim jezikom, koji je opominjao na kriku majmunsku.

Nitko nije razumio njenih riječi, ali očito su je dobro razumjeli njeni poslodavci i vlasnici vile. I tako je često njeno tepanje bilo kao iskre, koje su uspirile požar: oni mali nesporazumci planuli su jedno svibanjsko jutro kao sasvim obična i žestoka svađa. Najprije, dolje u vrtu, baš na međi blizu bodljikave žice, nastao je prigušen razgovor: onda se izdigao ženski glas s bojom visokoga soprana. Onda su se proderali muški glasovi i dijete, koje je žena držala u naručju, počela je bezutješno cviliti.

Sa sadističkom izvjedljivošću ustavljali su se susjedi i prisluškivali: dakle tako je to s tima, za koje su mislili, da su velika i bogata gospoda: svađa bi im bila kadikad dobro došla, a samo se ne bi smjela ponavljati odviše često, u najtiše jutarnje ure, i smetati spavanje namještenika, koji su imali noćnu službu, gospođica njegovateljica i bolesnih. Poslije tužnih, uzaludnih protesta nastala je najedamput opća buna protiv neugodnih uljeza. Svi su jednodušno rigali svoje romantične kletve i izražavali svoje nezadovoljstvo umjerenijim načinom maloj Mori, koja ih je savjesno isporučivala svojim gospodarima i vlasnicima vile.

Jednu nedjelju, mjesto da gospoda odu na misu, započeli su svađu žešće i grublje nego inače. Ogorčeni stanovnici vile pljuvali su jedni na druge preko ograde od žice, bacali kamenje i prijetili se ćuškama, dapače i smrću. Tatima, obučena sva u crveno, išla je s našom elegantnom sobaricom u kino. Kad se vratila, sobarica se đavolski smijala i u očima joj je igrala neka perverzna blaženost. Rekla je:

»Tatima nije tako glupa, kako izgleda. Izvrsno se dosjetila kako će te sablažnjive svađe prestati. Ali ne smijete nikomu reći. I ako nam uspije plan, onda bih vas molila, da darujete Tatimi svoj zeleni šešir.«

Daj s milim Bogom Tatimi moj zeleni šešir, vrlo sam joj zahvalna, pa već ga uživam četvrto proljeće.

Kao da su predviđali pravednu kaznu naši svadljivi susjedi, umuknuli su na nekoliko dana: zapravo ne, rano u jutro bilo je čuti s desne strane vrta nježno cmizdranje djeteta, koje je mati ljuljala na rukama, da se nadiše svježeg zraka. To gukanje napršćeta bilo je milo čuti i bilo je nekako u skladu s pijevom ptica, povisivalo je instinktivnu radost života, koji je omamljivao novošću dojmova iz procvale prirode.

Dolje u vrtu planula je opet kavga, strastveno su se čuli glasovi s obiju strana. Najedanput su zašutjeli. U tišini bilo je čuti, kao da je zašumio pljusak. Onda se opet javio glas Brazilijanca, koji je zaurlao kao zvijer. Odgovorila mu je samo naša sobarica grohotnim smijehom, sakrivrena zastorom na prozoru.

Kasnije smo doznali, da je netko skriven na terasi upotrijebio zgodan čas i kad su se stranci najživlje zabavljali svojom svađom, pustio im na glavu vrtni tuš.

Na žalost, najgore je kod toga prošlo ubogo nejako dijete, koje nije bilo naviklo na tako studenu kupku. Oboljelo je od upale pluća i za tri dana umrlo.

I onda je Tatima, sakrivajući svoje tamno masno lice u rupčić i sagibajući glavu nad malim lijesom prolijevala svoje krokodilske suze.

BORISOVA DRUGA MAMA

Napisala V. Jakšić

U 11 sati stane kočija pred vilom. Lina se trzne i zavikne:

»Evo ih! Idemo pred njih!« i istrči iz salona, baš kad su njezin muž i Boris ulazili u vrt. Zaustavila se na vratima ne usuđujući se dalje. Uz Vladimira je stupao visok dječak u sivom sportskom odijelu. Smeđokos kao i otac sa velikim sivim očima i pravilnim licem.

Kad su je ugledali, požure se, i ona je mogla opaziti u oštrom pogledu svoga muža bljesak udivljenja. Pruži im ruke i reče:

»Dobro došli! Mi smo vas nestrpljivo i radosno očekivali!«

Dječak ju je je promatrao, dok je govorila, pa klikne:

»Ah, tata! Ako je moja nova mama tako lijepa i ljubezna kao ova gospođica, onda ću je jako voljeti!«

Lina ga najednom zagrli i šapne:

»Zar ne pogađaš, Boris, da sam ja tvoja nova mama?«

»Ah!« klikne dječak. »Čim sam te ugledao, odmah sam pomislio: Daj, Bože, da je ovo moja mama!« Zatim se okrene svom ocu i reče: »Nisi mi nikad pričao, da imaš tako lijepu gospođu! Baš si zločest!«

»No, Boris, kako se to usuđuješ kazati svome tati?« ukori ga Lina. A dijete podiže k njoj svoje oči i reče:

»Mamice!«

»Što je, Boris?«

»Ah, ništa! Htio sam samo da čujem, kako će to izgledati, kad te ja zazovem: mama!«

Tek sada se Lina obrati k svome mužu i opazi, da se smiješi i da ih radoznalo gleda, pa reče:

»Sada izvolite unutra, da vas upoznam s tetom i stricem!«

IV.

»Lina! Ti si se jako promijenila ovdje! Gotovo te ne poznajem!«

»Tako, Vladimire? Tom se zbilja ne čudim, jer ti me uopće ne poznaješ kao ni ja tebe!«

»Kako bi bilo, da se upoznamo, Lina?«

»Upoznamo? Ne znam, kako bi to bilo. Ja uopće ne znam, kako si došao na tu ideju.«

Vladimir priđe k prozoru okrenut leđima Lini. Ona mu omjeri visok i uspravan stas i pomisli: »Da me ljubi i da ja njega ljubim, ne bi se mijenjala s nijednom ženom na svijetu.« Ali brzo odagna tu misao. Vladimir se okrene i reče:

»Lina, hvala ti, što si ljubezna s mojim djetetom!«

»O molim, molim,« brzo će ona.

»Nikad nisi bila tako mila, otkada te poznam. Zar ovaj kraj tako djeluje na tebe? Ili možda moj sin?« upita Vladimir.

»I jedno i drugo,« odgovori Lina. »Međutim pređimo na drugu stvar. Ja nisam naviknula primati komplimente od svoga muža.«

»Što? Zar ti ne smijem više...?« zaleti se Vladimir, ali ga prekine dječji glas:

»Mama, ta-ta! Mamice!«

»Što je?« nagne se Lina kroz prozor. Dolje je stojao Boris i mahao rukom neka siđu.

»Zove nas Boris,« okrene se Lina svome mužu. »Hajdmo dolje! Zanima me, šta želi.«

Dječak se zaleti pred njih i zagrli Linu:

»Mamice — mala moja!«

»O-o-o? Boris! Što to veliš svojoj mami?« ukori ga otac.

»Ali tata, reci, zar ima koji dečko ovako mladu mamu, malu mamicu, znaš, baš malu?« živo se opre Boris. »I znaš, što sam ja čuo? Da je ovdje blizu rijeka!« obrati se k Lini i lukavo je pogleda.

»Da, blizu je. Pa što onda?« učini se nevješta Lina.

»Baš si sebična! Nikad mi nisi pričala, da je tvoje rodno mjesto tako lijepo!« ukori je Vladimir, a ona mu prkosno odvrati:

»Ta gdje sam ja mislila, da bi to tebe moglo zanimati?«

»Kako ga ne bi zanimalo mjesto, gdje si se ti rodila?« prenerazi se Boris i stade je uvjeravati, kako i njega zanima jako sve, gdje se ona igrala. A naročito ga zanima rijeka.

»Dakle pokazat ću vam Suru danas poslije podne,« zaključi Lina, jer ih uto pozove na ručak.

V.

Išli su svi troje alejom kestenova. Lina u sredini između Borisa i Vladimira, elegantna i lijepa u svojoj modroj haljini. Na glavi je imala bijeli šešir sa širokim obodom, ispod kojega su svjetlucale žive, modre oči. Oko usana joj je lebdio smiješak, a oči su bile na časove vlažne, kao da su pune suza. Rijetki časovi u čovječjem životu u sti mah izmame na lice smiješak, a u oči suze.

Što je nagnalo na to Linu? Tko zna!

Vladimir i Boris, obojica u bijelim ljetnim odijelima i slamnatim šeširima, i ona modra u sredini — činili su jedan nježni trio.

Boris upita nakon kratke šutnje:

»Je li još daleko, mamice?«

»Što, dušo?«

»Rijeka.«

»Još deset minuta, Boris! Budi strpljiv!«

»Oh, ne mogu. Zašto idemo tako polagano Smijem li malo trčati. Smijem li?«

»Pa trči, ali ne predaleko,« dozvoli mu Lina s nježnim drhtajem u glasu. Kad je Boris veselo otrčao naprijed, išli su oni dvoje neko vrijeme šuteći. Najednom reče Vladimir ponudivši Lini ruku:

»Ti već teško ideš, Lino? Izvoli se osloniti malo na moju ruku!«

»Oh, hvala,« reče Lina i nježno uvuče svoju ruku pod njegovu.

»Oh, Lina, ta zašto si uzela ove cipele sa posve visokim petama; one su tako neugodne za pješačenje!«

»Pa ja... ovaj... ti se nikad nisi,« propenta Lina i htjede zašutjeti, ali Vladimir upita:

»No što si htjela reći?«

»Ništa.«

»Reci, molim te!«

»Htjela sam ti reći, da se jako čudim, što si uopće opazio, da imam cipele na nogama. Ti se nisi nikad brinuo, što ja nosim. Međutim nemoj misliti, da mi je to drago. Ne bih htjela, da se uznemiruješ radi mene.«

»Lina?«

Vladimir stane. S njegova lica nestalo je onih dviju podrugljivih crta, a iz sivih očiju one hladnoće. Cijelo lice bilo je lijepo, blago — tek jedan čas, a onda se njegova usta razvukoše na gorki smiješak. Šuteći pođoše dalje. Pred njima je skakao Boris, a iz daljine su čuli šum Sure. Domala je i ugledaju, kako se žuboreći i šumeći valja među livadama. Zašli su u visoku travu i uskom stazicom došli do rijeke. Šuteći se zagledaju u vodu. Nastade čas tišine i šutnje, koju prekide Vladimirov glas:

»Kako u prirodi vlada divna harmonija!«

»To tek sada vidiš, Vlado?« začudi se Lina. »Ja sam to već davno opazila.«

»Što je to harmonija?« upita ih Boris i gledajući ih čekao je, koji će mu odgovoriti. Vladimir se nagne k djećaku:

»Ja ću ti reći, dijete moje. Harmonija znači — sklad...«

»A gdje je sklad?« upita Boris dalje.

»Sklad je ondje, gdje svaka stvar, koju vidiš, pristaje onamo, gdje jest. Vidiš, svaka ova vrba kod Sure, svaka ova travka, svaki cvijet u travi ondje, gdje je, vrlo lijepo pristaje. Nijedan se drugome ne nameće svojom ljepotom, sve zajedno čini divnu cjelinu. Kad se ogledaš oko sebe, uživa ti oko i duša. Oko gledajući ove divne boje u prirodi, kakve ne možeš naći niti na jednoj slici, a duša u tišini i miru.«

I zbilja, oko njih je bilo divno... Lagano su se njihale stare vrbe i visoka trava, a Sura je žuborila čudnu i nerazumljivu svoju pjesmu. U šumi negdje zavrkutala je veselo ptičica, prhnula i poletjela visoko nad poljem. Svuda se razlila uspavljiva opojnost, koju je vjetrić prenosio na drveće, travu i ljude. Oko Line je lepršala lagana modra haljina, a od oboda bijelog šešira isticao se njezin nježni i fini profil. Blaga tromost i umornost opažala joj se na licu. Vladimir ju je promatrao ispod oka, kriomice, i malo po malo postajao mu je izraz lica blaži i mekaniji. Okrene se k Borisu i nastavi:

»A među ljudima ne vlada sklad. Ljudi su silno različiti po vanjštini i po ćudi i rijetko se kada, makar samo dvoje ljudi, potpuno slažu. A kad se takvi nađu, onda su jako sretni.«

(Svršit će se.)

DAJTE SVOGA SINA U GIMNAZIJU NA BADIJU

Za upis u Franjevačku klasičnu gimnaziju na Badiji, u koju se primaju ne samo djeca, koja se žele posvetiti redovničkom staležu, nego i ostali, traže se ovi uvjeti:

1. da je dječak svršio sa uspjehom barem 4 razreda osnovne škole,
2. Da je u lipnju ove 1937. god. položio prijamni ispit na ovoj ili nekoj drugoj gimnaziji,
3. da ove kalendarske godine navrši najmanje 10, a najviše 13 godinu života, što znači, da se ove godine mogu upisati u I. razred gimnazije samo ona djeca, koja su rođena 1924., 1925., 1926. ili 1927. god.

Osim toga treba imati na pameti:

4. Prijamni ispiti vršit će se u ovoj školi 22. lipnja, a počet će u 9 sati jutrom. Molbi za pripuštenje k prijamnom ispitu treba priložiti: a) krsni list, b) zadnju školsku svjedodžbu.
5. Učenici, koji su položili prijamni ispit, mogu da pošalju molbu za prijem u zavod najdalje do 15. kolovoza. Djeca, koja dolaze kao kandidati za Franjevački red, šalju tu molbu na: Franjevački Provincijalat, Split-Poljud, ostali na ovu Upravu. Molbi se prilažu: a) krsni list, b) zadnja školska svjedodžba, c) domovnica.

Sve spomenute isprave, osim molbe za prijem u zavod, moraju biti propisno taksirane.

6. Prijem u zavod kao i početak škole javit će svima na vrijeme ova Uprava. Ona će sama vršiti i upisivanja od 1. do 5. rujna.

Prospekte i sve potrebne upute šalje:
Direkcija Franjevačke klasične gimnazije sa pravom javnosti na Badiji kod Korčule — Primorska banovina.

ŠKOLA ŽRTVE

Napisao Martin Čuturić

U odgoju djece ne smijemo biti jednostrani. Jednostranost je velika mana. Ne smijemo se u odgoju previše otuđivati od teških i krutih momenata te privikavati djecu na život, koji je daleko od zbilje. U tome griješe mnogi i mnogi roditelji; bili siromašni ili bogati, mogli ili ne mogli — pribavljaju svojoj djeci sve, što ona zažele, čuvaju ih od najneznatnije neugode i privikavaju na lagodan, razmažen, bezbolan i mekoputan života. A zbiljski život međutim je posve drukčiji! Pa kakvo će biti razočaranje tako odgojene djece, kad se jednom u životnoj zbilji nađu licem u lice s najokrutnijim i najgorčim kušnjama? Kakav će biti njihov otpor prema životnim neugodnostima, kad nikad nisu imali prigode, da se s njima ogledaju?

Zato treba otvoreno istaknuti, da i djecu treba već za rana privikavati na bol i na žrtvu... Kako? Kako? Uznemirit će se mnogi, kad to čuju!... Ta, mladost je bezbrižno doba, doba radosti i užitka, pa zašto da to doba zagorčimo bolju i da uznemirujemo mlade duše, kad će ionako već jednom okusiti sve nevolje života? Ima u životu vremena za patnju i muke! Ne mutite užitak bezbrižnih dječjih dana!...

Tako mnogi roditelji govore i po tom receptu mnogi rade. Ali svi oni griješe; Život nije bez dužnosti, ni bez briga; a djeca bi baš takav pojam stekla o životu, kad bi prvi njegov dio provodili samo u smijehu, ugodi, sreći. I prve zapreke, prve boli, prva razočaranja stvorili bi od njih pesimiste, mrzovoljne i bezvoljne stvorove.

No to sve još ne znači, da djecu moramo silom voditi u zlo, u neugode, u nevolje. Nego da ih upućujemo i na te strane života, da ih upozoravamo, neka se svih tih stvari ne boje i neka ih dočekuju odvažno i ustrpljivo. Naša djeca, dakle, ne smiju biti nepripravna na sve to!... I baš u tom pravcu treba da krene odgoj. Mora da vodi računa i o neugodnostima života, mora da ih predvidi, da na njih upozori i da upućuje na način, kako treba da se čovjek u njima drži i vlada. Inače će naš odgoj stvarati bića, koja nikada ne će shvatiti život, niti se u njemu znati pravilno kretati.

Prave boli ne započinju u prvim čovječjim godinama. No u tim godinama možemo pripremiti čovjeka na sve ono, što će mu život sa sobom donijeti, i tako umanjiti težinu boli, koja će ga kasnije zadesiti. To ćemo najviše i najuspješnije postići, ako zarana priučavamo dijete — na žrtvu... Škola žrtve je najbolja škola karaktera! Neznatno uskraćenje ove ili one sitnice, neznatna patnja zbog dobra drugih ljudi, zbog istine, zbog slave Božje — oblici su blage boli, osvijetljene ljubavlju i utjehom (kao i sve, što radimo iz dužnosti ili na slavu Božju!). Sa žrtvom dijete uči, da stvari nemaju vrijednosti zbog ugode, koju njemu pružaju, nego zbog višeg dobra, kojemu su namijenjene, zbog konačnog cilja, zbog dužnosti, koja se po njima ostvaruje. A kad dođu prave životne boli, namjerit će se na pripravljeno tlo, na shvaćanje, koje je izgradila žrtva — i otupit će njihova oštrica i ubitačnost.

Privikavanje na žrtvu postizava se putem sitnih žrtvica, za koje možemo svakoga dana naći bezbroj prigoda. A vjerujte, često je mnogo teže vršiti one sitne i neznatne žrtvice života, nego one velike. No ako već zarana tim putem upućujemo odgoj svoje djece, onda se i velike i male žrtve lako i s razumijevanjem podnose. Učimo djecu, da se rado odreknu dobrog zalogaja (i onda, kad ih nitko ne nadzire — na slavu Božju!), da se rado odreknu šetnje i ostanu kod kuće radi mlađeg brata, da za bližnjega svoga učine ovo ili ono djelo, da za druge ustrpljivo podnose viku roditelja i učitelja, da mirno podnose tjelesne bolesti, da vrše želje starijih i onda, kad im je to teško... i t. d., i t. d. To su sve neznatne žrtvice, ali sve zajedno one sačinjavaju — pravu školu žrtve, koja je najpotrebitija za odgoj djece!... Škola žrtve je kršćanska škola i mi moramo kroz nju voditi odgoj svoje djece...

FRANKLINOVA ZDRAVICA

Iza Washingtonovih pobjeda nad Francuzima i Englezima pronijelo se njegovo ime po cijeloj Evropi... jednom zgodom nađe se Franklin kod objeda zajedno sa francuskim i engleskim poslanikom, te zaredaše zdravice.

Engleski poslanik spomenu: »Englesku, to s u n c e, što svojim moćnim zrakama rasvjetljuje i oplođuje najudaljenije krajeve svijeta.«

Francuski poslanik smatrao se radi povrijeđenog narodnog ponosa ponukanim, da uljudno primijeti na riječi engleskog poslanika u svojoj zdravici, da je »Francuska m j e s e c, kojega blagi, postojani i umilni traci razblažuju sve narode, tješe ih u tami i poljepšavaju njihovu tugu.«

Franklin, kao da se trgnuo od sna, progovori svojom običajnom dostojanstvenom jednostavnošću samo ove riječi: »Georg Washington je kao J o z u a, koji je zapovjedio i s u n c u i m j e s e c u, da se zaustave, i oni ga poslušaše!«

ŠTO ZANIMA ŽENE

VAŽNOST VOĆA U PREHRANI

Voće hrani i u voću ljudstvo uživa, a dala mu ga je priroda bez ikakve dalje pripreme. Istina, ono nije moglo biti odmah hrana ljudstvu, kao što su bile žitarice; pšenica, raž, ječam, zob itd., jer se moralo čekati i više godina, dok su uzrasle i počele roditi, ali su voćke uvelike utjecale na kulturni razvoj čovječanstva.

U voću se nalaze tvari kao hrana, a to su soli, bjelančevine, mast (ulje), škrob ili šećer. Osim tih tvari ima u voću i takvih, koje podražuju na tek, koje pospješuju probavu, a ima još i posebnih, važnih tvari za ljudski život, a to su vitamini.

Lupinasto voće, kao što je orah, lješnik, badem itd. poradi obilne sadržine masti (ulja) jaka je hrana. Zrnjavo voće, kao što su jabuke, kruške itd. pa kostičavo voće kao breskve, kajsije, trešnje, šljive itd. i jagodasto voće kao jagode, maline, smokve itd. slasna su sredstva u prehrani, premda imaju nešto bjelančevine i šećera (5 do 15%) uz 78 do 85% vode.

Osim već navedenih tvari sokovi i eterična ulja u voću povoljno utječu na tek i na sveukupnu hranu kao i na sekreciju stanovitih probavnih organa.

Voće pospješuje probavu, kiseline u voću pobuđuju želudac na gibanje, a povoljno djeluju na organizam ljudstva nesamo kiseline već i druge tvari, koje nastaju vrenjem šećera.

Zdravstvena je vrijednost voća i u tome, što se stvara višak takozvanih baza (osnova) u sveukupnoj hrani, jer su one za zdravu prehranu nužne i osobito važne. Rudne tvari, koje baze (osnove) tvore, jesu spojevi: vapna (kreča), magnezije, kalija, natrija i željeza. Njih ima više u voću i povrću nego li u mesu i kruhu. Poznato je, da vapno i magnezija povoljno utječu na građu kostiju, kalij i natrij na tkivo i krv, a željezo i mangan također na krv. U sveukupnoj hrani mora da ima tih rudnih tvari u obilju, da mogu stvoriti višak baza (osnova). Sveukupno voće osim brusnice (Preiselbeere) proizvodi višak baza (osnova), isto tako i povrće, a od životinjske hrane mlijeko i krv. Sva ostala hrana tvori višak na kiselinama.

Voće nesamo što ima obilje rudnih tvari, koje tvore višak baza (osnova), nego je ono od velike vrijednosti zbog obilja v i t a m i n a, jer oni djeluju, kako je dokazao R a g n a r B e r g samo onda, ako su baze (osnove) u višku, tako da su one dvostruko važne za prehranu i zdravlje ljudstva.

Vitamini su zapravo slabo poznati bili i to samo zbog toga, jer ih malo ima. Pomanjkanjem vitamina u našoj hrani slabi se otporna snaga našeg organizma proti zarazi i zaraznim bolestima. Dosad je poznato, da su vitamini A i B nužni za rastenje, C sprečava skorbut, D rahitis. Vitamin se A rastopi u vodi i masti, a drugi samo u vodi. Općenito uzevši dokazano je, da hrana životinjskog podrijetla ima manje vitamina osim jetara, bubrega i mlijeka nego li voća. Brašno je siromašno na vitaminima, nasuprot je voće i povrće bogato na vitaminima.

Maline, grožđe, narandže i banane bogate su na vitaminima.

Voće je od neprocijenive važnosti ili vrijednosti kao hrana za zdravlje ljudi, bilo s obilja hranivih tvari, šećera. masti i bjelančevina, bilo opet s množine mineralnih ili rudnih tvari, kao i voćnih kiselina i vitamina. Zbog toga je voće i povrće glavna naša hrana i u prehrani ljudstva zauzima $^{4}/_{5}$ do $^{6}/_{7}$ sveukupne hrane.

Prof. Ivan R a d i ć.

Dobar tek

Juha od pileće sitneži. Glavu, noge, mozak, jetra i želudac pileta očisti, posoli, metni u lonac sa zelenjem i kuhaj. Zaprži blijedim zapržkom i zakuhaj u nju rižu. Kad je juha gotova, izvadi noge i glavu, a jetra i želudac sitno nareži, pa tako juhu nosi na stol.

Pileći paprikaš sa zelenjem. Na masti i slanini, narezanoj na kocke, prži razno narezano zelenje, dok ne porumeni, pa dodaj sitne crvene paprike. U to metni meso od pileta, koje si na četvrtine narezala, pa pirjaj, zalij vrelom vodom i pirjaj dalje, dok meso ne bude mekano. U sok ulij malo kiselog vrhnja, prokuhaj i procijedi. Sve skupa nosi na stol.

Supita s trešnjama. Polij ½ kg grisa (krupice) sa ½ l mlijeka, promiješaj i pusti da stoji. Zatim dodaj malo maslaca, 2 cijela jaja i posoli. To tijesto uspi u namašćenu tepsiju, na tijesto gusto poredaj trešnje i peci u pećenjari. Kad je pečeno, razreži ili rastrgaj i pospi sitnim šećerom.

Torta s trešnjama. Načini snijeg od 3 bjelanjka, pa u nj umiješaj 3 žumanjka, malo nasjeckane limunove korice, 6 dkg šećera, 6 dkg sitno narezanih mandula, žlicu brašna i žlicu žemljinih mrvica. Umijesi, da bude rahlo, pa onda to tijesto uspi u oblik za tortu, koji si namazala guščjom mašću. Na vrhu poslaži trešnje, iz kojih si povadila koštice, pa onda peci u srednje vreloj pećenjari oko pola sata. Kad je torta pečena, istresi je na zdjelu i pospi šećerom. Možeš je ponuditi i toplu i hladnu.

Kolač od krumpira s trešnjama. Miješaj 20 dkg šećera s 4 žumanjka. Dodaj naribane limunove kore i 40 dkg kroz sito prognječenih, dan prije kuhanih krumpira te na koncu snijeg od 4 bjelanjka. To tijesto stavi u namašćenu tepsiju, pospi gusto trešnjama i polako peci u pećenjari. Kad je kolač pečen, pospi sitnim šećerom.

S. A.

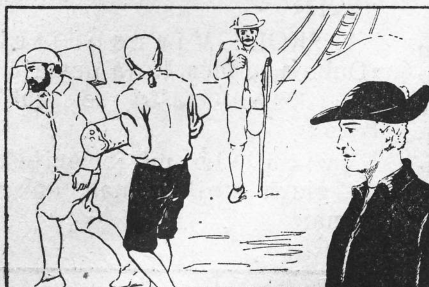
Tjedni kalendar dobre domaćice

Rimokat. kalendar	Lipanj – Juni
Nedjelja **13** Antun Pad.	O b j e d: Juha od pileće sitneži s rižom. Pohani pilići s mladim krumpirima i salatom od krastavaca. Torta s trešnjama. V e č e r a: Kajgana od jaja sa šunkom i salatom.
Ponedjeljak **14** Bazilije Vel.	O b j e d: Juha od celera. Šparge. Savijača s trešnjama. V e č e r a: Pirjana jetra s rižom i salatom.
Utorak **15** Vladimir	O b j e d: Juha od zelenja sa žličnjacima. Teleći odresci s makaronima i salatom od krastavaca. V e č e r a: Kiselo mlijeko.
Srijeda **16** Fran Reg.	O b j e d: Juha od cvjetače. Pirjani grašak. Kolač od krumpira s trešnjama. V e č e r a: Makaroni s umakom od rajčica.
Četvrtak **17** Adolf	O b j e d: Juha od krumpira. Pileći paprikaš sa zelenjem. Kuhane trešnje. V e č e r a: Palačinke sa sokom od jagoda.
Petak **18** Efrem	O b j e d: Juha od vrganja. Grašak s rižom i salatom. Supita s trešnjama. V e č e r a: Salata s tvrdo kuhanim jajima.
Subota **19** Julijana dj.	O b j e d: Juha od artičoke. Špinat s telećim jetrima i salatom. V e č e r a: Krumpir s maslacem i čaj.

Pustolovni roman u slikama

ZLATNI OTOK

9. NAPISAO R. L. STEVENSON — ILUSTRIRAO STJEPAN PETREŠEVIĆ

Odrediše, da će Jim, Hunter Joice, doktor i squire spavati na krmi, a kapetan Smollet i časnik Arron u kabini na palubi. Stignu još i preostala dva momka, a s njima i kuhar Long John skakućući kao majmun. Kapetan Smollet je promatrao, kako momčad prenosi municiju na brod.

Čim je Long John opazio prenošenje municije na brod, glasno zaviče: »Što ovi tu rade? Jeste li poludjeli? Propustit ćemo jutarnju plimu!« Ali kapetan ukratko reče: »Ja sam zapovjedio!« — »Na zapovijed, gospodine!« pozdravi Long John i odmah se izgubi prema kuhinji.

Kapetan ode dalje i nađe Jima, gdje promatra dugački top. »Gubi se, momče! Idi, neka ti kuhar dade posla!« Jim brzo odmagli. a kapetan reče glasno doktoru: »Nema povlastica na mom brodu!« Tako je osim doktora i squirea još i Jim zamrzio kapetana Smolletta. (Nastavit će se.)

Narodna priča

SIROMAHOVO DIJETE

Zabilježio Stjepan Perčević, Raba

Išao Gospodin i sv. Petar po svijetu, pa jedno veče dođu na konak k nekom siromahu. Taj siromah već je bio pustio na konak nekog bogatog trgovca i njegova slugu. Te iste večeri očekivao je siromah dijete. Izgovarao se zato Isusu i sv. Petru, da ih nema gdje smjestiti. No Gospodin mu reče, da će oni biti zadovoljni i sa bilo kakvim konakom; samo da nisu pod vedrim nebom... I siromah ih pusti:

Žena se u porođaju mučila, a Gospodin reče sv. Petru:

»Izađi! Pogledaj, šta za dijete kaže zvijezda.«

Sv. Petar izađe i reče:

»Neka bude razbojnik!«, a Gospodin odgovori:

»Neka se još muči!«

Malo zatim opet će Gospodin:

»Izađi, sv. Petre, i vidi, šta kaže druga zvijezda!«

Sveti Petar izađe:

»Neka bude bludnik!«

»Neka se još muči!« reče Gospodin.

Iza stanke opet reče Gospodin:

»Izađi, sv. Petre, i vidi, šta kaže treća zvijezda!«

Sv. Petar izađe:

»Neka sve imanje ovoga trgovca bude njegovo!«

»Neka se rodi!« reče Gospodin...

Kada je svanulo jutro, kumovali su tom djetetu sv. Petar i Gospodin. Zatim odu.

Trgovac zaište od roditelja dijete, jer je cijeli razgovor između Gospodina i Sv. Petra čuo, te reče, da će dijete on lijepo odgojiti, a njima će sada nešto platiti. Nakon dosta oklijevanja roditelji pristanu. Trgovac se oprosti i pođe, a sluga ponese dijete. No odmah izvan sela naredi trgovac sluzi, da dijete baci u potok. Sluga pođe potoku, ali mu se sažali dijete i ostavi ga u duplju nekog drveta. Čobani su dijete našli i predadu ga nekom bogatom trgovcu., koji je tuda slučajno naišao.

Taj je trgovac nađeno dijete odhranio... Ali uto sazna onaj trgovac, koji je dijete kupio, da to dijete još uvijek živi, te pođe onom trgovcu, koji je dijete odhranio, jer je želio, da ga makar na koji način smakne. U razgovoru zamoli trgovca, neka pusti maloga (koji je već bio momak), da odnese njegovoj kući neko pismo. U pismu je bilo napisano, da ga kod njegove kuće na bilo koji način smaknu... Trgovac pristane, jer nije znao, šta je u pismu.

Putem mladić susretne Gospodina i sv. Petra. Oni mu oduzmu list i napišu drugi:

»Neka se obavi vjenčanje između moje kćerke i ovoga mladića!«

Tako je bilo i učinjeno.

Mladić se dugo nije vraćao, a trgovac je mislio, da je njegov plan uspio, te pođe kući, da se i sam o tome uvjeri. Kad on kući, a tamo veliko veselje. Mladenci sretni i presretni: Njemu to ne bijaše pravo te je stao smišljati, na koji način da se mladića riješi...

Trgovac je imao vrlo lijepi voćnjak, koji su čuvali stražari, i tkogod bi u njega noću došao, morali su ga ubiti... Kad je pala veče pošalje on svoga zeta, neka mu donese jabuka. On pođe ne znajući, šta je, ali straža je spavala — i on se vrati živ. Sada trgovac i sam pođe da vidi, šta je to. Ali se straža probudi te ga ubije, misleći, da je lopov.

Tako je zbilja onom djetetu, kojemu je prorokovala zvijezda i kumovali Gospodin i sv. Petar, dopalo sve imanje bogatog trgovca...

M A L O   Š A L E

MEĐU PRIJATELJICAMA: »Profesorka je pravi zloduh — o svakom čeljadetu znade nešto lošega pričati.«

»Zar ne? . . . Čovjek bi je sate i sate slušao.«

UMIROVLJENIK. »Velite, da ste već dvije godine umirovljeni? Pa kako vam je?«

»Eh, tako, tako . . . još bi išlo, ali, znate, manjkaju mi dopusti.«

MAJSTORI. »Bio sam na izložbi slikara Ž. On ti je tako divno izradio zimski krajolik, da ti počnu noge zepsti, kad ga gledaš.«

»To nije ništa. Kad dođeš na izložbu slikara T. i kad vidiš njegova »Bjegunca« — odmah pobjegneš.«

ZAJEDNIČKIM SILAMA. G o s p o đ a: »Još vam nešto moram spomenuti. Moj muž zna ponekad biti preveć surov . . .«

S l u ž a v k a: »Ne bojte se, milostiva. Sada smo dvije!«

BLAGOSLOV. P o d s t a n a r (koji ne voli klavir): »Kako to, da vaša gospođa više ne svira i ne pjeva?«

G o s p o d i n: »Otkada ima sinčića ne dospije na ništa!«

P o d s t a n a r: »Oh, djeca su doista pravi blagoslov!«

GLUH. »Da li mi možeš posuditi stotinu dinara?«

»Ne mogu; nemam toliko kod sebe.«

»A kod kuće?«

»Hvala! Svi su zdravi!«

NA ISPITU. P r o f e s o r (u bolnici): »Mišica na nozi ovog bolesnika tako je zgrčena, da je čitava noga postala kraća te radi toga bolesnik šepa . . . Šta biste vi uradili u tom slučaju, g. Strižiću?«

S t r i ž i ć: »Također bih šepao!«

NEDJELNI LOVAC (ustrijelio je slučajno zeca): »Smola! Ja sam već jednoga naručio kod lugara!«

TUMAČENJE. S t r a n a c (gleda župnu crkvu u selu M. i pita seljaka): »U tu crkvu sigurno ne idu svi župljani?«

S e l j a k: »Istina je, gospodine! Ako idu svi unutra, ne idu svi unutra. Ako ne idu svi unutra, idu svi unutra. No kako ne idu svi unutra, idu svi unutra.« — (»Ići« je svaki drugi put upotrebljen u značenju »stati«).

TUĐA RIJEČ. A.: »Ovdje čitam, da je N. N. vrlo diskretan. Kakav je to čovjek — diskretan?«

B.: »Diskretan sam ja, ako nikome ne reknem, da si ti magarac.«

ČOVJEK OD RIJEČI. Đ a k: »Oprostite, gospođo, za ovaj ću vam mjesec morati da ostanem dužan stanarinu.«

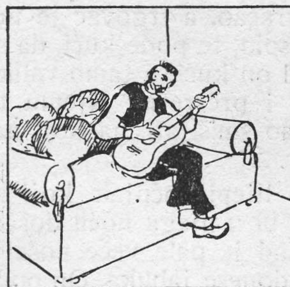
D o m a ć i c a: »To ste rekli i prošlog mjeseca.«

Đ a k: »Pa zar nisam čovjek od riječi?«

U ŠKOLI. V j e r o u č i t e l j: »Duhovi su bića, koja nemaju tijela . . . No, zašto se smiješ, Ivica?«

I v i c a: »Jer mi je smiješno, da glava stoji odmah na nogama.«

DOBRIJAN SVIRA PODOKNICU

U glazbi je čika
Pravi majstor stari:
On vam čuda stvara
Na svojoj gitari . . .

S neba mjesec sjaji,
A čika po gradu
Šeće se i pjeva
»Divnu« serenadu.

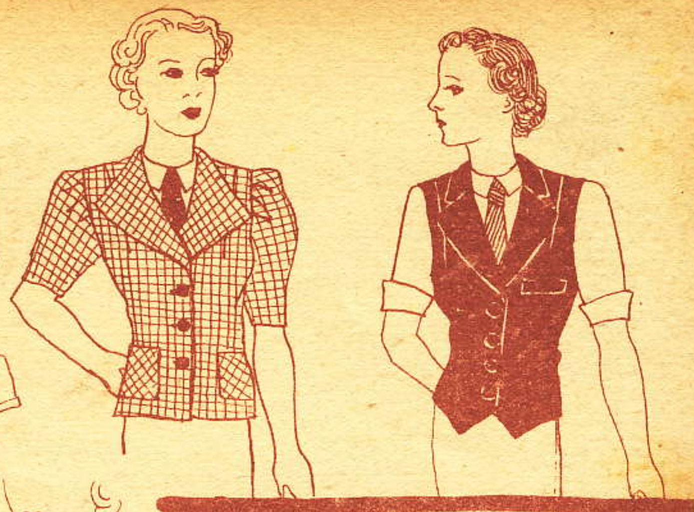
Sa prozora svakog
Javljaju se ljudi.
Srde se na čiku,
Što ih iz sna budi . . .

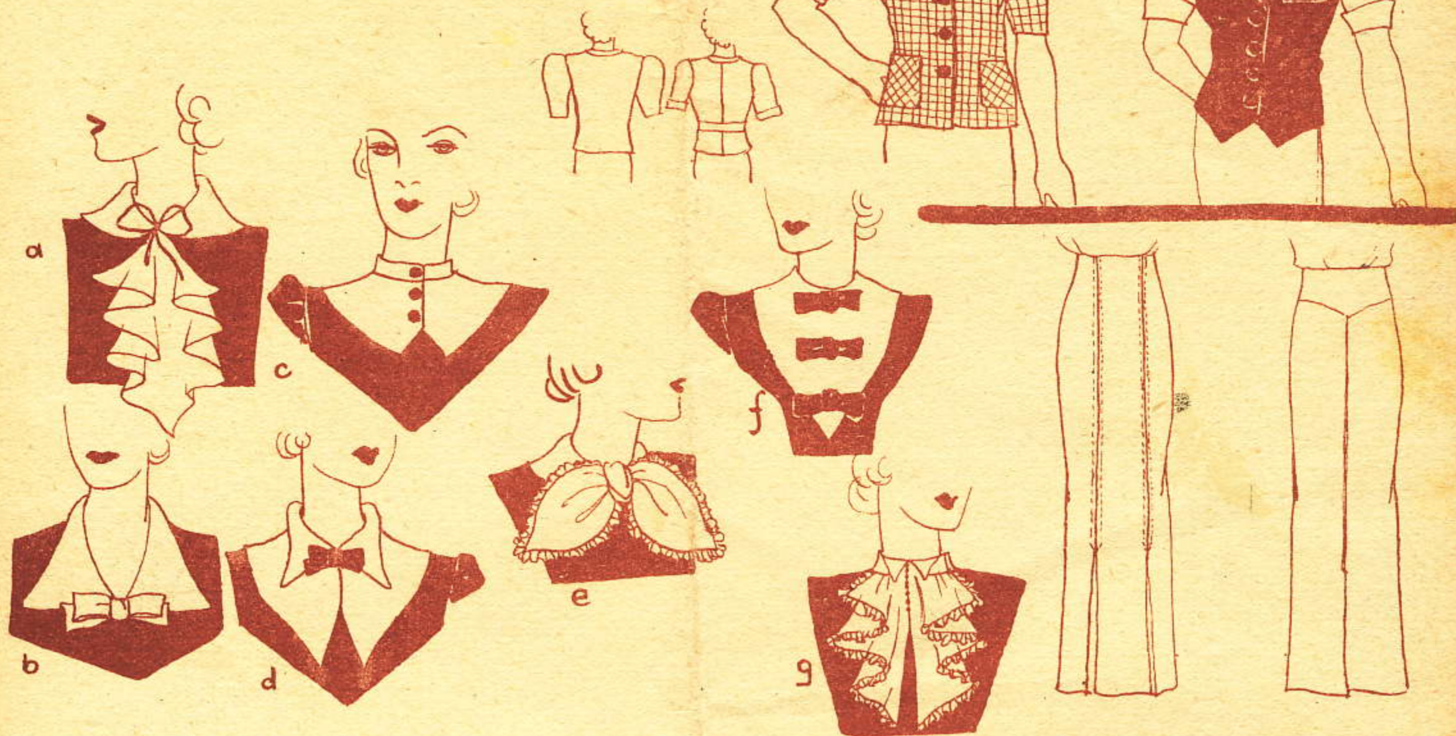

I gle, sada mora
Da se kući žuri:
Svud ga prate lonci,
Metle i tanjuri . . .

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

Modne novosti

Lijevo: Moderni ovratnici, koji se mogu nositi uz razne haljine. a) Dražesni ovratnik iz lakog svilenog materijala; b) Jednostavni ovratnik iz bijelog pikea; c) Bijeli ili svijetlozeleni ovratnik sa dugmetima iz istog materijala kao i haljina; d) i f) Moderni ovratnici iz bijelog pikea sa crnim vezankama od svile; e) i g) Ovratnici iz lakog materijala, obrubljeni sitnim volanićima. Desno — gore: Dva jednostavna moderna prsluka. Lijevi je poput kaputića, dok je desni u obliku muških prsluka. — Dolje: Dvije potpuno jednostavne moderne suknje.

NEOBIČNA MODERNA FRIZURA FILMSKE GLUMICE LILIAN HARVEY

SKUPOCJENA I MODERNA HALJINA FILMSKE GLUMICE HILDE KÖRBER